ŞTEFAN AUG. DOINAŞ ÎNTRE MITIZARE ŞI REVIZUIRE
Ştefan Aug. Doinaş between Myth and Revision

Dumitru-Mircea BUDA[1]

Abstract

The article explores the most important metamorphosis of the critical reception of Şt. Aug. Doinaş's works, identifying the main directions of interpretation and reflecting upon the gradual construction of a myth of the writer as well as on the necesity of a reevaluation.

Keywords: St. Aug. Doinas, myth, reevaluation, critical reception, poetry, essays.

Am început să scriu acest text despre Ştefan Aug. Doinaş sub imperiul unei temeri: aceea că e foarte posibil ca receptarea lui Ştefan Aug. Doinaş să nu fi depăşit, pe de-a-ntregul, o zonă a automatismului confortabil, în care clişeele cu aer de preţiozitate şi reformulările tautologice ameninţă să devină consecinţele unui anumit blocaj sau complex în faţa unei personalităţi şi a unei opere copleşitoare prin anvergură şi altitudine intelectuală. În ultimii ani, studiile cu adevărat aplicate şi substanţiale dedicate autorului *Alfabetului poetic* s-au înmulţit însă, iar anumite zone ale operei sale, multă vreme vizitate doar accidental, fără intenţii serioase de a elabora o analiză temeinică şi convingătoare, au început să fie recucerite. Virgil Nemoianu, autorul primeia din cele (doar!) două monografii Doinaş existente până în prezent (*Surâsul abundenţei. Cunoaştere lirică şi modele ideologice la Ştefan Aug. Doinaş*) a fost printre cei dintâi care au sesizat unele conuri de penumbră ce năpădeau, treptat, niveluri altminteri promiţătoare, hermeneutic, ale acestei opere vaste. Unul din ele: politicul, ale cărui metamorfoze criticul le revelează convingător în poezia, dar şi în proza politică a lui Doinaş, încă insuficient sistematizată şi valorizată, la care aş adăuga experienţa dramaturgică din tragedia *Brutus şi fiii săi* (publicată, din câte ştiu, abia în 1996, deşi era scrisă deja în momentul condamnării la închisoare a autorului, în 1957).

Nici reprezentarea figurii lui Doinaş, aşa cum circulă ea în mentalul colectiv, nu e ferită de o oarecare stridenţă a clişeului, lipsindu-i acurateţea. Acelaşi Virgil Nemoianu, într-un interviu luat de Daniel Cristea-Enache şi inclus tot în *Surâsul abudenţei* se vede dator să zdruncine niţel setul de epitete recitate la unison de majoritatea comentatorilor. „*Mie mi se pare,* spune criticul, *un act bizar şi un act de ignoranţă când îi văd pe diverşi critici care tot repetă papagaliceşte diferite clişee: clasicist, neo-romantic, nobil, aulic, olimpian despre Doinaş. Oamenii aceştia par să n-aibă habar că Doinaş era copil de la ţară (fie el chiar de chiabur), iar încă la 30 şi ceva de ani era un om, da, destul de necioplit.*" Olimpianismul, din câte rezultă, se va fi instalat cu drepturi depline abia prin lucrarea soţiei poetului, Irinel Liciu, ca şi „aspectul religios" sau liberalismul, precedate de, în cuvintele lui Nemoianu, un fel de „indiferentism" ideologic. Devine justificată, spune criticul, o lectură feministă (categoric inedită) a biografiei şi

[1] Assistant Prof. PhD, „Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

operei lui Doinaş, mai ales că aceasta ar putea sonda şi un alt nivel ignorat din principiu al existenţei şi scrisului acestuia: sexualitatea. Pentru că, afirmă tranşant Nemoianu, „*Doinaş era un om de un debordant erotism, de o puternică sexualitate, pe care el uneori o lega de creativitatea sa poetică: subconştient, alteori chiar articula verbal această convingere. […] Deci era vorba şi de nivelul ideal, şi de nivelul concret-fizic*". Cred că e evident pentru oricine că rândurile citate din Virgil Nemoianu (ca şi numeroase altele din cele dedicate de critic lui Doinaş) conţin un fior demitizant. Or, dacă acesta există şi poate fi resimţit măcar ca o provocare la revizuire, aceasta se datorează, mai mult ca sigur, unui abuz de consens, să zic aşa, la care critica literară a recurs în ceea ce-l priveşte pe autorul *Lecturii poeziei*.

Doinaş a fost fixat, cu timpul, într-un turn de fildeş personalizat şi atent izolat în canonul poeziei româneşti, drept un neoromantic clasicizant, intelectualizant şi hiper-livresc, ermetic şi solemn, meşterind o poezie barocă, a Ideii pure, iluminante, a cărei arhitectură riguros elaborată e încifrată simbolic, mitologic ori religios. Unul din semnele mitizării lui, pe lângă alierea criticilor, în mare, la definitivarea acestui edificiu canonic copleşitor, îl reprezintă frecventa explicare a poeziei sale prin intermediul textelor teoretice, prin preluarea aserţiunilor din eseurile, articolele sau interviurle autorului şi aplicarea lor automată în analiza poemelor, drept texte programatice, *credo-uri* poetice. Fenomenul e comparabil cu cel petrecut în cazul lui Lucian Blaga, şi el citit prin formule excesiv de simplificatoare drept „poet-filosof" şi „filosof-poet". Ironia sorţii face ca studentul lui Blaga, care a avut, de altfel, şi un complex de depăşit faţă de autorul *Poemelor luminii*, să fie tratat în aceeaşi manieră în şcoală, în special în manualele din anii 80, perene încă cel puţin un deceniu după 1989. *Mistreţul cu colţi de argint*, poate una din cele mai frumoase balade scrise vreodată în limba română, a repetat, regretabil, soarta blagianului *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*, fiind epuizată didactic de semnificaţii şi supralicitată drept artă poetică absolută, chintesenţă a esteticii şi, firește, filosofiei autorului său.

Un alt semn al mitizării e concentrarea excesivă pe un anumit sector al operei, în cazul lui Doinaş poezia, şi tratarea corpusului (insuficient cartografiat, deocamdată) format din eseuri, texte teoretice, studii, comentarii, corespondenţă, interviuri, drept secundar, un fel de auxiliar ce întregeşte imaginea unei personalităţi complexe. Mai ales abordările sistematice, în volume de critică literară, au privilegiat poezia lui Doinaş. Mai mult, au profitat, de regulă, de oferta bogată conceptual a textelor teoretice şi au interpretat-o aplicând astfel de concepte adaptate. Nu contest valoarea şi importanţa poetului în istoria noastră literară: dimpotrivă, pluralitatea de formule pe care discursul său le înglobează, puritatea ideilor şi idealul clasic al adevăr-bine-frumosului spre care universul poetic doinaşian îşi canalizează energiile sunt neegalate în generaţia sa. Iar metamorfozele pe care disponibilitatea sensibilă a lui Doinaş le-a dovedit, capacitatea poeziei lui de a se reinventa de la o decadă la alta e absolut singulară în secolul trecut. Poate cel mai important argument al valorii poetice e procesul de refuncţionalizare a limbajului şi stilului, care e deopotrivă o formă impresionantă de recucerire a libertăţii intelectuale (într-o lume totalitară unde cuvintele erau tumefiate de dialectul de lemn al ideologiei) şi un fel de revoluţie radicală a întregii substanţe a lirismului. Dovadă: efectele

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

latente pe care poezia şi poietica lui Doinaş continuă să le exercite, până în prezent, în literatura română, influenţa avută asupra generaţiei 60 şi revendicarea sa drept precursor de către postmoderniştii generaţiei 80. Toate, în condiţiile în care marca Doinaş a continuat să îşi păstreze identitatea specială: în codul poemelor lui persistă, în ciuda varietăţii de atitudini şi formule, în ciuda pluralităţii de opţiuni şi măşti, o inconfundabilă coerenţă de profunzime.

Există un paradox, fără îndoială benefic, aici: Doinaş e un poet la care multiplicitatea ipostazelor şi manierelor poetice, replicile intertextuale şi paradele de virtuozitate livrescă, polemica savantă cu modelele preexistente nu camuflează o slăbire a fundamentelor tari ale existenţei ci, dimpotrivă, relevă perenitatea unei alternative stabile, imuabile, de echilibru şi continuitate, la ambiguitatea şi incertitudinea generalizate pe care relativismul şi secularizarea lumii postmoderne le creează. O „insulă", poate, cu un cuvânt folosit de acelaşi Vigil Nemoianu într-o recentă carte despre postmodernism şi identitate culturală, o *terra firma*, atlantidă iluminată etern de soarele revolut al purităţii clasice.

Originile mitizării personalităţii şi operei lui Doinaş, în jurul unei supralicitări a poeziei sale în detrimentul eseurilor, a textelor lui teoretice, a traducerilor şi chiar a prozei sau încercărilor teatrale, dar şi în sensul unei preocupări exacerbate a criticii de a-i statua o poziţie canonică de forţă se află, desigur, în destinul lui de autor. Mai întâi: caracterul spectacular şi epic, aş spune, al Cercului Literar de la Sibiu, o replică elevată şi inedită, într-o oarecare măsură, a Junimii, şi climatul probabil irepetabil istoric al unui cenaclu viu, de o diversitate frapantă a personalităţilor şi perspectivelor tinerilor săi membri dar şi de o rigurozitate şi angajare intelectuală memorabile; apoi, legătura cu E. Lovinescu şi povestea însăşi a ataşamentului faţă de un astfel de maestru spiritual, al cerchiştilor; programul de resurecţie a baladei, în fond o soluţie (cu naivitatea ei creatoare) de evaziune în intelectualism şi de salvare a lumii textuale de invazia istoriei; întreruperea brutală a prezenţei sale publice, în viaţa culturală, procesul şi condamnarea la închisoare; revenirea treptată în viaţa publică, interdicţiile din primii ani de libertate, căsătoria cu Irinel Liciu, recucerirea treptată, o dată cu „dezgheţul" din primii ani ceauşişti, a poziţiilor publice de către Doinaş şi ceilalţi membri ai grupării. Mai ales criticii cerchişti vor contribui, colateral şi inevitabil, la instalarea primelor gene ale mitului doinaşian, pe măsură ce militează pentru recuperarea şi integrarea lui rapidă în noul canon estetic devenit acum posibil. Deşi criticii sunt, în acel moment, mai degrabă precauţi decât reticenţi sau insensibili la valoarea lui Doinaş, e limpede că există un anumit retard în confirmarea lui drept poet canonic şi, cred, această iniţială sublicitare, venită tot din raţiuni ideologice (pentru că autorul e un fost condamnat politic iar miza se pune, în acel moment, mai ales pe tinerii scriitori fără un trecut „controversat") va contribui din plin la mitizarea oarecum vindicativă pe care Doinaş o va suferi începând de prin anii 80 şi culminând undeva în jurul lui 2000.

La începutul anilor 70, Cornel Regman îşi intitulează capitolul despre Doinaş al volumului *Selecţie din selecţie* cât se poate de ostentativ şi militant: „*Doinaş ignorat de critici*". Sunt, de fapt, două „foiletoane" scrise în 1968, reeditate în volum, în care pledoaria pro-Doinaş e atât de virulent dublată de acuzele aduse gazetelor oficiale şi criticilor de serviciu

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

a căror cecitate faţă de scriitorii din generaţia lui Doinaş exasperează, încât mă şi mir cum de textul a trecut, totuşi, de cenzură. Nu e vorba că Regman n-ar fi inclus şi o subtilă paradă de argumente, să le spunem „progresiste", în spiritul unora din clişeele ce ţineau de euforia pacificatoare a epocii „dezgheţului". Dar protestul e totuşi foarte vocal şi curajos, ca şi declamarea extaziată a alianţei cu încă tinerii, pe atunci, critici estetici ai noii generaţii, care împărtăşesc verdictul axiologic dat poeziei lui Doinaş. *„Pusă,* avertizează Regman, *cu oarecare brutalitate, întrebarea sună aşa. Ce forţe conjugate şi ce neprielnică zodie intră în joc pentru ca un poet ca Ştefan Aug. Doinaş, care întruneşte în personalitatea sa însuşiri eminente, ajunse la desvârşirea maturităţii, să fie menţinut în planul de penumbră rezervat tuturor mediocrităţilor, în timp ce printr-un sistem de impulsionare – care nu e nici măcar diabolic (sistemul acesta îşi face doar datoria, pentru că e pus în situaţia de a-şi* putea face *datoria) – talente mult mai puţin temeinice, aflate încă în stadiul virtual sînt supraestimate, impuse prin uzurparea scării de valori a cititorului?"* Nu putem decât să ne imaginăm, astăzi, fiorii pe care paranteza criticului, cu „sistemul *lăsat* să îşi facă datoria", trebuie că îi provocau în redacţiile culturale şi, în general, în cercurile intelectuale româneşti ale vremii.

Nu e suficient, spune acolo Regman, ca bunăvoinţa criticii să se reverse exclusiv asupra tinerilor talentaţi, pentru că surprizele cu adevărat revelatoare pot apărea, într-o cultură, şi din redescoperirea unor scriitori mai vechi, nedreptăţiţi de istorie. Referinţa flatantă devine de îndată Blaga, a cărui recuperare, timidă şi licitând, similar, eminamente poezia (mai puţin „controversată" decât filosofia sau chiar teatrul, la început) tocmai începuse. Dar nu lipseşte nici menţionarea lui Vladimir Streinu, îndepărtat atunci de la „Luceafărul" tot din antipatii politice, sau problematizarea precauţiilor ce par, azi, aproape hilare, cu care o rubrică de „comentarii critice" (ţinută de Piru la *Ramuri*) e brusc redenumită în „puncte de vedere" pentru că forţa, se pare, prea evident limitele oficiale ale criticii propriu-zise. Într-o asemenea lume literară ezitantă nici nu e de mirare că Regman constată întârzieri, jumătăţi sau char lipsa totală de reacţii la volumele lui Doinaş. Mai exotică e însă lista de anonimi care, firește, pot fi recenzaţi, în locul acestuia. La fel de închis e, cum se arată, şi accesul la premiile oficiale, Doinaş fiind, încă, din categoria „suspecţilor de serviciu". Dacă interdicţia de semnătură e ridicată şi volumele poetului apar, operează însă eficient, în continuare, interdicţia receptării. Când reacţia critică există, apar şi inevitabilele platitudini iscate fie din prejudecăţi fie din oareşce carenţe de, să-i spunem, disponibilitate estetică. „Victima" cea mai sonoră a rechizitoriului lui Regman se întâmplă să fie Valeriu Cristea, suprins într-un comentariu pe cât de nedrept, pe atât de simptomatic al poeziei lui Doinaş.

Atunci când trece la analiza propriu-zisă a poemelor lui Doinaş, formulările lui Cornel Regman par să aibă acel farmec gustat de iniţiaţi al pieselor muzicale vechi redescoperite după bruiajul prea multor *cover-uri* contemporane. Valabilitatea analizelor criticului e, inutil să adaug, incitantă încă. Iată, de pildă, tema fundamentală a sfârşitului, cu modulaţiile şi dialectica ei specifică lui Doinaş, citită de Regman: „*Câteva poezii sînt tot ce s-a scris mai tulburător despre* finister, *proiectat din geografie în ontologie, la graniţa neliniştitoare dintre vis şi luciditate, iar vulnerabilitatea condiţiei biologice n-a fost de prea mulţi mai acut şi mai fantast*

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

percepută". Şi, încă, „*neaşteptatul sintezelor,* socotit *nota distinctivă a poetului, într-o ambianţă de gravi vizionari înfioraţi*", sintagmă ce numeşte cu acuitate pluralitatea de atitudini şi registre sensibile despre care se vorbeşte azi în lectura poeziei doinaşiene. Sau, mai departe, „*La Doinaş, fiorul metafizic se însoţeşte neaşteptat, cel mai adesea, cu o rece ironie satanică, cu propensiune pentru atrocităţi*", dar, în acelaşi timp, „*meşter al metaforelor subtile, Doinaş sensibilizează, alteori, cu infinită graţie şi o nostalgie de pământean autentic iubirea, viaţa, desprinderea de terestru*". Obsesie a sfârşitului, vizionarism, fior metafizic, nostalgie a purităţii, înălţare: evoluţia receptării critice a lui Doinaş va însemna amendarea acestor sintagme, nuanţarea sau contrazicerea şi propunerea de alternative superioare ca aplicabilitate; încremenirea într-un comentarui mitizat – ritualica lor reformulare şi refuzul extinderii analizei în afara lirismului doinaşian, decât pentru a împrumuta, eventual, grile de lectură convenabile. Lipseşte, din analiza lui Cornel Regman, un alt concept devenit, între timp, indispensabil lecturii lui Doinaş: livrescul. Contribuţia semnificativă o vor avea, în impunerea acestuia ca instrument analitic, criticii optzecişti.

Interesul sporit pentru poezia lui Doinaş, explicabil, în primii ani ai recuperării acestuia, prin reticenţele ideologice ale criticii, va continua să existe până în anii 80, având, pe lângă efectul benefic al diversificării treptate a perspectivelor interpretative, şi pe acela al creării unui dezechilibru faţă de vizibilitatea eseisticii si criticii literare a autorului (desi, până în 1980, acesta are deja publicate patru volume eseistice fundamentale – *Lampa lui Diogene,* 1970, *Poezie şi modă poetică,* 1972, *Orfeu şi tentaţia realului,* 1974 şi *Lectura poeziei,* 1980). Semnificativ mi se pare faptul că Doinaş nu figurează ca eseist sau critic în lista de recenzii ale lui Nicolae Manolescu (în orice caz, nu în cea reţinută de critic în volumul trei al *Literaturii române postbelice* publicate în 2002 la Aula - *Critica. Teatrul*), ci, desigur, cu vreo trei cărţi, este prezent ca poet. În opinia mea, această absenţă oficializează prezenţa lui Doinaş în canonul literar românesc postbelic, varianta predecembristă, exclusiv drept poet, experimentele lui eseistice rămânând în subsidiarul volumelor de poeme.

Între comentatorii cei mai receptivi ai lui Doinaş, Gheorghe Grigurcu e atent, încă din 1981, şi la această latură teoretică şi critică a poetului. *Critici români de azi* reţine o recenzie a volumului *Poezie şi modă poetică,* Doinaş fiind aşezat însă nu la *Teoria criticii* sau *Eseu*, ci la *Contribuţia scriitorilor.* E un mod de a negocia, în fond, problema statutului lui literar: consacrat canonic drept poet, şi încă unul singular şi greu încadrabil în alte curente/ generaţii, el e, totuşi, autorul unui corpus de studii critice importante, dar, din moment ce stă în compania lui Alexandru Philippide, Marin Preda, Ion Caraion, Marin Sorescu sau al Anei Blandiana (o companie eterogenă de mai vechi şi mai noi, de „generaţie amânată" şi şaizecism), e limpede că volumele lui ne-poetice rămân, cumva, intervenţii *din afară* în câmpul criticii. Ceea ce nu reduce cu nimic acuitatea comentariului lui Grigurcu, ce sesizează îndată punctele de forţă ale teoreticianului poeziei – în fond, puncte de continuitate, de identitate cu poetul. Mai ales remarca privind „*conştiinţa pluralităţii valorilor*", care anunţă unul din criteriile enumerate de Virgil Nemoianu, 30 de ani mai târziu, drept şansă a lui Doinaş de a fi integrat valorilor culturii europene, mi se

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

pare incitantă: „*Într-atât autorul e deprins a trăi conştiinţa pluralităţii valorilor, încât influenţa prevalentă a unui singur poet i se pare (cuvântul e repetat) o „*teroare*'*".

De la apetenţa pentru pluralitate, porneşte mobilitatea gândirii culturale a lui Doinaş şi vocaţia sa comparatistă. „*Satisfacţia sa,* notează Grigurcu, *se declară ori de câte ori poate releva o corespondenţă a funciarei unităţi istoric-estetice*". Se înţelege că identitatea proprie a teoreticianului, hrănită simultan din abudenţa de culturi şi modele culturale nu prea mai poate fi definită riguros, cel puţin nu în paradigma clasată a modernităţii. Criticul găseşte totuşi nişte „trăsături" sau „note" individuale. Pe lângă „*aprehensiunea fixării, nesaţiul unei avalări de forme poetice*", ar mai fi o „*oroare de necultivat, de inform*". Extreme, aşadar, contrarii coincidente, iar în desenarea lor se va cantona, o bună bucată de vreme, receptarea lui Doinaş. Nu trece neobservată discuţia despre funcţia mito-poetică a limbajului şi, în genere, încă actuala evaluare a limbajului poeziei moderne întreprinsă de Doinaş. E valorizată şi sintagma de „*modă poetică*", împreună cu întregul rechizitoriu făcut de Doinaş „mimetismului", „beţiei de imagini", „falsei profunzimi", „delirului verbal", concepte beligerante ce referă de îndată la Maiorescu, în logica lor exigentă şi, mai ales, într-o nostalgie a clasicităţii. Ca şi în parada de „execuţii" aduse didacticeşte în sprijinul teoriei şi al „cauzei" proprii. În orice caz, Doinaş face, scrie Grigurcu, „*mai curând impresia unui cenzor celest, a unui profet de o ingenuă mânie coborît din norii bubuitori ai adevărurilor sacre.*" A cărui „comprehensiune generoasă" l-ar apropia, iar ideea e într-adevăr provocatoare, de Ion Pillat. Dar, aş adăuga, tocmai prin „*nevoia unei concilieri, a unei reîntoarceri în cadrul oficiului său uman*" l-ar aduce şi în preajma unui proto-postmodernism trecut printr-un filtru umanist.

Trei ani mai târziu, în *Între critici,* Gheorghe Grigurcu revine asupra eseistului Ştefan Aug. Doinaş, analizând, acum, volumul din 1980 (*Lectura poeziei*). *Între critici* nu mai operează cu secţiuni separate, înglobând fără diferenţiere (afară de cea produsă de titlurile sugestive ale profilelor) autorii discutaţi. Ca urmare, şi Doinaş face aici un salt de statut, de la poet cu vocaţii teoretice, cum rezulta din clasificarea lui anterioară, la eseist sau, cum scrie Grigurcu în titlul articolului, *Un cetăţean al Bibliopolisului.* Impresionează „poetizarea cărţii", girată de stilistica ei rafinată şi expresivă, care e, în cuvintele criticului, „*învestită cu atributele propriei sale esenţialităţi*". Construirea propriei identităţi în text, estomparea limitei dintre acesta şi existenţă sau, cum spune Grigurcu, dintre „Carte şi Viaţă" sunt, toate, semne ale livrescului ce cucereşte spaţii vaste în conceptul de literatură al lui Doinaş. Sunt fenomene pe care, însă, deşi le intuieşte şi numeşte exact, critica lui Grigurcu nu simte necesitatea de a le explora pe spaţii mai largi. Dovadă că analiza le expediază, dacă bine am înţeles, în condiţia unor elemente de autoritate a personalităţii poetului, construind un spaţiu de protecţie, din care luciditatea şi idealitatea se pot exercita netulburate. Nu-i vorba că livrescul nu ar fi un asemenea spaţiu, că el n-ar fi funcţionat, sub comunism, atât de eficace astfel. Doar că el reprezintă şi altceva, mult mai semnificativ: nu doar o opţiune, un construct conştient al intelectului, ci şi o fatalitate, o formă a crizei discursului în modernitatea târzie, când nimic nu pare a mai fi rămas nespus, într-o formă artistică, şi căreia postmodernismul îi oferă soluţii de detensionare prin renegocierea cu trecutul. Până să devină o temă majoră (pentru optzecişti, tratată diferit, desigur, de grupările diferite ale

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

acestora, de la textualismul lunediştilor la neoexpresionismul ardelenilor) şi un instrument hermeneutic (cum se întâmplă la Al. Cistelecan în *Poezie şi livresc*), până să fie convertit într-un criteriu de apartenenţă la paradigma postmodernă şi într-un argument revendicativ (ca la Mircea Cărtărescu, în *Postmodernismul românesc,* unde Doinaş e citit într-o asemenea grilă postmodernistă), livrescul a fost, cred, pentru o bucată de timp, chiar substanţa imaginarului şi limbajului poeziei româneşti postbelice. Exploatat de Doinaş şi de cerchişti, el irigă subtil versurile unor poeţi păstraţi în canonul *undeground* al literaturii române, a unor „ciudaţi" prin incompatibilitatea lor cu discursul general al neomodernismului şaizecist (Leonid Dimov, Mircea Ivănescu). Rămâne, totodată, antologică o „şopârlă" specifică epocii pe care Grigurcu o strecoară cu dibăcie spre finalul caracterizării autorului *Lecturii poeziei: „Iar Biblioteca şi Arta au constituit, se ştie,* scrie el, *cele două teribile fobii ale Calibanilor de totdeauna".* E clar că teoretizarea livrescului, dând „autoritate poemului", însemna, pentru atunci, un motor al rezistenţei prin cultură, iar acest rol părea mai mult decât suficient, pe moment, în literatura română.

Dar Gheorghe Grigurcu revine, în repetate rânduri, asupra eseisticii lui Doinaş, după răsturnarea dictaturii comuniste. Într-un număr din 1997 al *României literară,* de pildă, criticul poate numi liber anumite cauzalităţi, ca aceasta, din introducerea articolului despre Doinaş: „*Dincolo de structura cerebrală, înclinată spre operaţiuni programate, a autorilor, ori de firea „rece" a unora dintre ei, credem că s-a produs astfel* [prin impersonalitate, n.m, D.-M. B.] *o dublă reacţie la ingratul context istoric: pe de o parte, un lirism al „absenţei", acea trecere de la „fapt la ideal", pe care o statua Mallarme, deci un soi de repliere şi de boicot al eului ameninţat în libera sa expresie, pe de altă parte, cartezianismul sui generis, o abordare raţională a actului poetic, ca un protest împotriva iraţiunii proliferante, a absurdului năvălitor din preajmă*". Merită observat că, la şapte ani de la revoluţie, criticului i se pare că „*nu mai puţin interesantă decât poezia lui Doinaş se înfăţişează eseistica sa*". La fel de interesantă, aşadar, dar ţinută tot drept adjuvant al poeziei, încercând, crede criticul, „*a o justifica printr-o extinsă, doctă şi nuanţată pledoarie*". Nu contest că eseurile lui Doinaş vor fi pledând pentru poezia acestuia, dar acelaşi lucru se poate spune şi invers şi, în fond, observaţia devine irelevantă, în afara facilităţii a ceea ce s-a tot făcut în ultima jumătate de secol în exegeza doinaşiană, adică analiza poeziei prin lentilele eseurilor. Nu ştiu cât mai poate fi de profitabilă o asemenea înţelegere, iar dacă a fost, într-adevăr, profitabilă la un moment dat, aceasta s-a datorat unui fel de pact de garantare şi protecţie reciprocă între opera literară şi cea teoretică a lui Doinaş: sub comunism, câtă vreme Doinaş era citit prin Doinaş nici poezia şi nici eseurile n-aveau cum să deranjeze ideologic. A face din opera unui scriitor un cerc hermeneutic închis era arta dominaţiei ideologiei oficiale atunci. Nimic mai mult decât o închidere într-un semnificant unic, oricât de valoros şi înalt academic. Pe când o deschidere prin acceptarea pluralităţii simultane a identităţii unui autor trebuie că era de neacceptat. O teorie despre livresc, de pildă, sau despre cunoaştere, care nu mai era ţinută să lucreze doar, demonstrativ, în propria operă literară, putea deveni deranjantă fiindcă intra în concurenţă şi genera pluralitate cu teoriile, puţine şi clare, bine acordate ideologiei oficiale, acceptate unanim. La Blaga, poate, pericolul acestei deschideri se vede mai clar: filosofia lui ar fi contrazis unica filosofie

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

oficială, marxism-leninismul. La Doinaş lucrurile sunt poate mai puţin vizibile, dar câte cărţi de teorie literară de anvergura celor scrise de autorul lui *Născut în Utopia*, manevrând cu asemenea familiaritate şi inteligenţă în spaţiul întregii culturi occidentale şi teoretizând atât de curajos un „program" livresc ce n-avea nimic comun cu realismul socialist au fost oare lăsate să apară în epocă?

Motivele unei asemenea simplificări, în tandem cu o mitizare convenabilă ideologiei oficiale (ca orice autor mitizat, Doinaş urma să fie şi falsificat în discursul cultural public, redus la ceea ce era strict convenabil) – transpar şi în rândurile articolului pomenit anterior al lui Grigurcu. Unul singur, aleator, e cât se poate de evident: neîncrederea în poezia ocazională, situată în contratimp cu toată utilitatea social-politică a literaturii impusă prin teze direct de către dictator. Păcatul miturilor literare cu origini în comunism (chiar admiţând că în cazul lui Doinaş mitizarea comunistă a fost cu mult mai firavă decât în cazul altor poeţi, şi nu e vorba aici de Eminescu ci, chiar, de o bună parte a şaizeciştilor) e acela al perenităţii în anii democraţiei. Prima explicaţie ţine de practica pedagogică: manualele de literatură se înlocuiesc mult mai greu decât era de aşteptat şi actualizări din mers ale celor de liceu continuă să fie studiate bine-mersi în România până prin jurul lui 2000. A doua explicaţie e necesitatea miturilor literare în mentalitatea unui popor, apetenţa intelectualului pentru acestea, ca repere identitare. Or, un mit în ascensiune e aproape imposibil de schimbat în codul lui genetic, să spunem (iar acest cod, pentru Doinaş, însemna aplicarea reţetei mitizante eminesciene – clişee decupate din critica literară, din cea mai „cuminte" critică predecembristă şi accent pe câteva texte, dacă e posibil pe unul singur – cum s-a şi întâmplat). În fine, a treia explicaţie e procesul anevoios cu care s-a reuşit, foarte târziu, repunerea în discuţie a conceptului de canon literar şi refuncţionalizarea acestuia. Abia în jurul lui 2000 o dezbatere privind canonul (şi în primul rând acela şcolar) a reuşit să fie aprinsă de optzecişti, dornici, printre altele, să îşi introducă numele din propria generaţie, precum şi tradiţia considerată de ei autentică (şi care are meritul de a face dreptate unor autori, printre care şi Doinaş, ţinuţi în penumbră) în manuale. Până să îl ajungă din urmă dezbaterea despre canon, Doinaş, foarte activ şi politic, avea însă deja construit un fel de mit ale cărui origini şi linii mari de percepţie am încercat să le evidenţiez. Marele dezavantaj, repet, era acela al ignorării operei lui eseistice, dar şi al prozei, teatrului, interviurilor, corespondenţei.

Faţă de mitul lui Eminescu, extrem de inflamat şi devenit, pentru cei tineri, insuportabil la finele secolului XX, mitizarea lui Doinaş e, încă un work-in-progress. Dacă lui Eminescu „gâlceava" din paginile *Dilemei* anului 1999 i-a salvat scrierile postumele, articolele polemice, cele politice şi, mai ales, corespondenţa de dragoste, de perspectiva uitării, dându-i, prin ele, şansa de a fi redescoperit ca poet (în ciuda crizelor de isterie naţionalistă ce nu au lipsit în acel moment), e greu de spus în ce mod de maximă eficienţă i-ar putea fi readuse cu adevărat în atenţia publică cărţile de eseu, interviurile, proza sau teatrul lui Doinaş. Teoria literară cred că îi datorează o revanşă, post-mortem. Pentru că *Orfeu şi tentaţia realului, Poezie şi modă poetică, Lectura poeziei s*au *Măştile adevărului poetic* au acţionat mai degrabă latent, non-explicit, asupra criticii româneşti în ultimii ani de

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

comunism şi, cred, continuă să fie referinţe de marcă şi în prezent. Aş îndrăzni să cred că, dacă lui Blaga i-au valorizat, în cele din urmă, opera filosofică mai ales criticii literari, lui Doinaş îi vor actualiza eseurile criticii universitari. Dacă în poeticile cotidianului contemporan nu prea pare să mai fie loc de concepte atât de savante ale literaturii şi lucrează, oricum, un fel de oroare de livrescul pe care optzeciştii l-au epuizat şi clasat ca temă şi element polemic, ca spectacol al procedeelor intertextuale, în universitate istoria mult mai tolerantă şi exhautivă dar şi riguroasă a conceptelor culturale nu poate evita contribuţia lui Doinaş. Tot în universitate se vor recupera şi corespondenţa şi interviurile sale, ca şi toate scrierile lui cu caracter politic, pentru că în curriculele universitare ele sunt inestimabile pentru istoria literaturii. Dar şi pentru teoria elitelor, de pildă, sau pentru studiile culturale.

Sunt suficiente semne, de altfel, că receptarea lui Doinaş se normalizează, că încep să se detensioneze determinările stricte în care era percepută opera lui. Un întreg număr monografic, din 2003, al revistei pe care a fondat-o, *Secolul XXI,* conţine contribuţii importante, preocupate să mute accentele mult prea acute ale receptării de până atunci. Numele din dosarul critic sunt printre cele, tot mai numeroase, care domină exegeza doinaşiană contemporană, insistând pe reevaluarea benefică a operei scriitorului în întregul acesteia şi pe dezideologizarea interpretării acesteia. Daniel Cristea-Enache, de pildă, scrie un articol intitulat *Proza cu sânge alb*, şi e relevant că el porneşte chiar de la sugerarea „blocajului" pe care o operă de anvergura celei a lui Doinaş îl poate produce, compusă fiind, cum scrie criticul, din două rafturi lungi de bibliotecă şi impunând prin „*modul său cu totul personal, de a fi impersonal, abstras din sine însuşi şi din imediatul pestriţ, respirând aerul Ideii şi al culturii înalte*". Impersonalism numit astfel şi de Grigurcu, încă în anii 80, dar pe care Cristea-Enache îl numeşte direct „evazionism" şi îi rezolvă scurt raţionamentul istoric. Criticul vorbeşte apoi despre o construcţie a identităţii pe o teorie clasică, şi ea, desigur, construită ca edificiu al rezistenţei la teroarea istoriei, dar e vorba despre un clasicism supra-istoric, tipologic. Firește, o astfel de poziţionare conceptuală facilitează semnificativ relectura operei lui Doinaş. Câteva pagini mai încolo, Ion Bogdan Lefter vede, într-un articol despre *Eseistica lui Doinaş* drept inevitabil eseul ca opţiune a unui poet cult, savant şi rafinat. Pentru autorul *Recapitulării modernităţii*, poetul şi eseistul sunt identităţi „gemene", în fiinţa creatoare a lui Doinaş, temperând o natură clasică, ce trăieşte sub fatalitatea erudiţiei. Poemele şi eseurile nu sunt decât coduri ale aceleiaşi sensibilităţi, existând într-o consubstanţialitate totală: „*e totuna cu a spune că versurile lui Doinaş nu puteau prinde corp decât ca transfer al formaţiei sale culturale „clasicizante" în alt cod: poetul n-ar fi putut exista decât împreună cu geamănul său, eseistul „academizant"*".

În urmă cu mai bine de un deceniu, când apare *Dicţionarul esenţial al scriitorilor români* sub direcţia Zaciu-Sasu-Papahagi, iar Doinaş e un „clasic" încă în viaţă, interesul major al criticii pare centrat tot pe poezie. Scris admirabil, articolul dedicat autorului de Ştefan Borbely porneşte analiza lirismului doinaşian de la un text din *Orfeu şi tentaţia realului* (1974) – *Traducere imaginară sau fragmente despre epigonism* -, considerat „*artă poetică* in nuce", criticul evaluând astfel raportul dintre model şi operă, sensul estetic al ispitei unei rivalităţi

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

cu modelul şi conceptul, celebru, de „epigonism major", în sensul unei „*comuniuni arhetipale*" cu modelele provocate la reactivare. Altfel spus, nu modelele propriu-zise sunt vizate, ci înseşi arhetipurile de la baza acestora. Prin urmare, poezia doinaşiană preferă sentimentului şi exteriorităţii, ca surse generatoare, spaţiul mediat cultural al livrescului, fiind „*arta unui fapt de construcţie, poetul nefăcând altceva decât să „*traducă*" într-un nou limbaj, al său propriu, ritmul interior al unui text preexistent".* Interesant e că Borbely pune această fatalitate a filtrului cultural în relaţie cu un „complex", păstrând ghilimelele criticului, numit Lucian Blaga. La mijloc e un fenomen de construcţie dialectică a identităţii poetice când prin adeziune, când prin opoziţie faţă de maestru. Lucru vizibil, după cum demonstrează criticul, de la relieful stilistic al poemelor şi până la substanţa ontologică, să spunem, a acestora. În vreme ce „tristeţea de nuanţă elegiacă" detectabilă pe fondul poeziei lui Doinaş descinde din „*tristeţea metafizică*" blagiană, aceasta are însă o soluţie salvatoare în recucerirea explozivă a *kalokagathon-ului*. În cuvintele lui Borbely: „*sfârşitul nu este total, implacabil, ca la Blaga, pentru că din combustia lucrurilor se înalţă o nouă şi unică frumuseţe, dominată de abstractul extatic al raporturilor pure*".

Patru ani mai târziu, în *Dicţionarul general al literaturii române,* e vizibilă preocuparea de a preciza calibrul eseistului şi traducătorului, aproape la paritate cu acela al poetului. Meritul major al studiului semnat de Roxana Sorescu este că propune o perspectivă a pluralităţii şi simultaneităţii ipostazelor creatoare ale lui Doinaş, un proiect de revizitare integrator, dacă se poate spune astfel, a literaturii, teoriei literare, traducerii şi traductologiei acestuia. În plus, Doinaş pare, în lectura Roxanei Sorescu, cel mai postmodern, chiar dacă termenul propriu-zis e evitat în text, din avatarurile lui propuse de critică. Pentru că autoarea îl vede în dualităţi sinergice care îl recomandă astfel. În primul rând „*foarte cult, stăpânind perfect cele mai variate procedee tehnice de construire a unui poem*", lucid, „*poeta doctus şi poeta laureatus*", dar şi având „*o imaginaţie vizionară prin care depăşeşte ca amploare pe toţi contemporanii săi*". E remarcată, apoi, mutaţia la nivelul conceptului de originalitate pe care Doinaş o produce, acel livresc identificat de mai toată critica literară drept alternativă la afect, literatura devenind deopotrivă „*meşteşug*" şi „*replică*". Citind ca „replici" ale unor modele livreşti (de la Goethe la Wallace Stevens) marile balade doinaşiene, Roxana Sorescu sugerează, implicit, apartenenţa scriitorului la acea arhicunoscută definiţie a postmodernismului drept „problemă de citare" şi manipulare a formulărilor culturale preexistente în discurs lansată de Eco. Mai ales că dintre „*toate atitudinile poetice cunoscute*", experimentate de Doinaş, nu a lipsit, scrie autoarea, „*inserţia creatorului în universul ficţional instituit de limbaj*". Studiul Roxanei Sorescu e şi primul context oficial, să-i spunem, canonic (prin prestigiul girat de Academia Română *Dicţionarului general...*) în care vocaţia de traducător a scriitorului e afirmată răspicat şi persuasiv. Ca „*excelent traducător şi teoretician al traducerii*", Doinaş are o contribuţie fundamentală în acest domeniu creativ, întrucât „*principiile enunţate de el rămân o cartă a traducătorului, semnificativă pentru caracterul ei general-valabil*". Mi se pare la fel de meritorie insistenţa decisă asupra calităţii eseurilor, corect situate la graniţa filosofiei cu poezia, limbajul poetic şi religia, dar şi în zona foarte actuală a ceea ce Roxana Sorescu numeşte „*construirea identităţii personale în raport cu alteritatea*" şi

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

„răspunsul civic şi politic la provocările prezentului”. Am citat, fragmentar, câteva fraze compacte ale studiului care explicitează exact nivelele defavorizate de receptare ale operei lui Doinaş, considerate pentru multă vreme auxiliare poeziei.

Aminteam, în chiar debutul acestui articol, contribuţia substanţială la exegeza doinaşiană a lui Virgil Nemoianu, autor, printre alte numeroase studii dedicate scriitorului, al până nu demult unicei monografii doinaşiene. Cartea, publicată în două ediţii (a doua, revăzută şi adăugită, în 2004) e, poate, cea mai decisă actualizare efectuată asupra lui Doinaş, şi, în orice caz, cea mai ambiţioasă ca formulă, încercând să ofere o versiune deschisă de interpretare a *întregii* opere poetice şi reunind metode de abordare a căror diversitate, programatică, din câte înţeleg, încearcă să convingă despre pluralitatea postmodernă a acestei creaţii proteice. E un studiu desfăşurat pe două paliere fundamentale – cel al sensibilităţii estetice şi cel al „imaginaţiei politicului”, supunând poemele, pe rând, unei analize morfologice, care urmăreşte diacronia viziunii poetice şi a imaginarului, apoi uneia de ordin stilistic (inedită şi inovativă), raportul poeziei cu dictatura şi, în fine, geneza personalităţii culturale a lui Doinaş, care contituie şi capitolul efectiv monografic, legând evoluţia culturală a scriitorului de mediul social, anii formaţiei intelectuale, Cercul literar, dar şi de ideologiile concurente între care scriitorul optează. Eseistica e tratată ca „amplificare filosofică” şi compartimentată judicios, iar relaţiile ei de adâncime cu „lupta ideologică” sunt cartografiate convingător, ca şi în cazul traducerii. În fine, un „Epilog provizoriu” explică sintagma simbolică din titlul cărţii, *„Surâsul abundenţei”*, argumentând că modelul cultural oferit de Doinaş e unul al rezistenţei victorioase la dictatură, opunând abundenţa barocă a scrisului totalitarismului. În addenda cărţii Virgil Nemoianu publică, sub titlul Reevaluări, un interviu cu Daniel Cristea-Enache, din care am preluat câteva sugestii în introducerea acestui articol dar şi textul unei conferinţe argumentând şansa la posteritate a lui Doinaş prin elemente la care, de asemeneam, m-am raliat pe parcursul articolului meu.

Am rezumat, nepermis de mult, poate, tezele şi mizele cărţii lui Virgil Nemoianu, dar aceasta ca o formă de compromis: monografia sa merită ea însăşi un studiu amănunţit, separat, care ar fi depăşit, sunt sigur, limitele unui articol mult mai general, urmărind „naşterea unui mit” al lui Ştefan Aug. Doinaş drept consecinţă a contactului operei sale cu receptarea pre şi postdecembristă.

O a doua monografie Doinaş îi aparţine lui Aurel Pantea, autorul ei propunând o hermeneutică hiperaplicată a poeticii doinaşiene, discutând ecuaţia dintre subiect şi realitate, statutul acestora şi funcţiile ontologice regeneratoare ale poemului. Din nou, o iniţiativă ce de-mitizează imaginea fixată în determinări simplificatoare a autorului *Alfabetului poetic* şi valorifică, în simultaneitate cu vizionarismul poezie sale, vocaţia teoretică. De altfel, o parte din argumentele lui Aurel Pantea, despre care presupun că sunt fundamentate în carte, sunt sintetizate într-un articol apărut în 2007 în *România literară* sub titlul *Şt. Aug. Doinaş, teoretician al poeziei.*

Tot un critic universitar, Iulian Boldea, şi tot într-un număr relativ recent al *României literare,* dedică un articol convingător *Eseisticii lui Ştefan Aug. Doinaş*, amplificat

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

într-un studiu ce stă să apară într-un nou *Dicţionar de critică şi teorie literară*, unde conceptele teoretice ale lui Doinaş vor fi puse în comunicare nu doar cu cele ale întregii critici literare româneşti a secolului XX ci şi cu acelea ale celor mai importanţi critici şi teoreticieni occidental ai literaturii. Studiul lui Iulian Boldea pleacă de la identificarea a două dimensiuni „*aparent distincte*" (şi, am adăuga, considerate chiar distincte o vreme), dar, în fond, „*consubstanţiale*", „*rod al aceloraşi opţiuni poetice şi filosofice*". E vorba de o „*riguroasă, aplicată şi, mai cu seamă, fermă conştiinţă a poeziei*" şi, abia, „*în al doilea rând, o viziune poetică, cu alt cuvânt o practică a scriiturii întru totul armonioasă şi de o coerenţă indiscutabilă*". Ambele, subsumabile unui temperament apolinic şi transcrise în „epigonismul major" care nu e doar un concept teoretizat ci şi un element de poetică al propriului lirism. De altfel, e doar un caz particular într-o serie neîntreruptă de echivalenţe absolut explicite. Dacă poezia e deschisă spre idee şi predispusă viziunii „eleate", concepţia despre poezie a lui Doinaş i se pare lui Boldea a fi „*de nuanţă neo (sau post) clasică*", operând însă, cum arăta şi Ştefan Borbely, la nivelul arhetipurilor sau, în cuvintele lui Al. Cistelecan, la „nivelul ideal, al esenţelor".

Desigur că o asemenea poietică clasicizant-arhetipală iradiază şi în (şi se susţine prin) o foarte acerbă refuncţionalizare conceptuală a limbajului. Evidentă, pentru Boldea, inclusiv la nivelul viziunii traductologice a lui Doinaş, care vorbeşte despre „provocarea deliberată" de către traducător a „clipei unice" când experienţa poetică originară a operei se reactualizează în limbaj. Valoroasă e şi discutarea, de către critic, a conceptului polemic doinaşian de „modă poetică" drept o formă de individualizare a scriitorului şi de renegociere a originalităţii prin „remodelarea sinelui" şi „apelul la elementul inedit, stimulator". E subliniată, de asemenea, pluralitatea valorilor (esenţială şi pentru Grigurcu sau Nemoianu), precum şi racordarea lui Doinaş la multitudinea poeticilor modernităţii, elemente ce întăresc, în fond, actualitatea scriitorului. De altfel, Boldea remarcă şi citează convingător definiţia doinaşiană a poeziei moderne ca autonomizare a limbajului poetic şi „pulverizare" a fundamentelor romantismului şi clasicismului, extrem de actuală şi incitantă.

În fine, numeroase din argumentele evidenţiate în ultimele abordări ale eseisticii lui Doinaş mă fac să cred că e imperativă o traducere, măcar într-o selecţie semnificativă, a textelor sale teoretice. E foarte posibil ca o astfel de iniţiativă, vizând, iată, un nivel mult mai traductibil şi asimilabil în spaţiul cultural european al operei lui Doinaş ar fi, fără îndoială, o şansă de readucere decisivă în contemporaneitate a scriitorului. Opera poetică, pe lângă traducerile propriu-zise, ar putea beneficia, de asemenea, de traducerea rapidă a monografiilor deja existente, a unor culegeri de studii şi, poate, scrierea direct în limbi de circulaţie internaţională a unor astfel de volume.

Am întârziat să amintesc ceea ce consider că reprezintă ultimul semn al mitizării/ mistificării lui Doinaş: aşa-zisa „demascare" a lui drept colaborator al fostei Securităţi. Despre lipsa de justificare efectivă a acuzelor şi a detractorilor iviţi de îndată în presa noastră (din păcate, articole defăimătoare am citit chiar şi într-o publicaţie literară

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)

importantă, *Cultura*), a scris mai mult decât suficient Virgil Nemoianu în monografia sa pentru a le demonstra nefondarea.

Parcursul rapid prin câteva ipostaze ale receptării operei lui Ştefan Aug. Doinaş pe care l-am efectuat în paginile anterioare e, inevitabil, insuficient şi fragmentar. Am ales, forţat de context şi de disponibilitatea textelor, mai ales abordările în care era privilegiată dimensiunea eseistică, teoretică, a scrisului lui Doinaş. Încercând să urmăresc, în paralel cu creşterea în pregnanţă a interesului pentru aceasta, semnele unei deblocări dintr-un mit absolut neprofitabil al lui Doinaş ca poet-eseist şi eseist-poet, autor al unei poezii unanim decretată drept valoroasă dar insuficient exploatată, până de curând, interpretativ (redusă la formule de un reducţionism supărător), a cărui vocaţie teoretică obişnuia să constituie doar un inventar de concepte uşor adaptabile lecturii propriei poezii. Poate că unele ipoteze sunt uşor exagerate iar unele consideraţii vor părea excesiv de expeditive, dar prefer, totuşi, să cred, că tendinţele abuzice şi carenţele receptării lui Doinaş au putut fi, totuşi, aproximate coerent. Oricum, contactul aproape traumatic pe care l-am avut, în anii 90, cu mituri şi mistificări literare mutante, provenite din comunism, mă îndreptăţesc să înregistrez cu satisfacţie depăşirea unor mitizări incipiente cum cred că a fost, până de curând, cazul lui Ştefan Aug. Doinaş.

Referinţe critice:

Iulian Boldea, *Eseistica lui Ştefan Aug. Doinaş* în România Literară nr. 25/2009

Iulian Boldea, *Istoria didactică a poeziei româneşti*, Editura Aula, Braşov, 2005

Al. Cistelecan, *Poezie şi livresc*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1987

Gheorghe Grigurcu, *Critici români de azi,* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1981

Gheorghe Grigurcu, *Între critici*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1983

Gheorghe Grigurcu, *Eseurile lui Ştefan Augustin Doinaş* în România Literară, nr. 16/1997

Nicolae Manolescu, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu*, vol I-III, Editura Aula, Braşov, 2002

Virgil Nemoianu, *Surâsul abundenţei. Cunoaştere lirică şi modele ideologice la Ştefan Aug. Doinaş*, Fundaţia Culturală Secolul 21, Bucureşti, 2004

Aurel Pantea, *Şt. Aug. Doinaş, teoretician al poeziei* în România Literară nr. 33/2007

Cornel Regman, *Selecţie din selecţie,* Editura Eminescu, Bucureşti, 1972

Secolul XXI – Număr monografic Doinaş, 2003

Eugen Simion, *Dicţionarul general al literaturii române,* vol. II: C/D, Academia Română – Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2004

Mircea Zaciu, Aurel Sasu, Marian Papahagi, *Dicţionarul esenţial al scriitorilor români,* Editura Albatros, Bucureşti, 2000

BDD-A27525 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:33 UTC)